

LOLA LAFONOVÁ

Nadia Comaneciová

MALÁ KOMUNISTKA, KTERÁ SE NIKDY NEUSMÍVALA

NADIA COMANECIOVÁ

Malá komunistka, která se nikdy neusmívala

Nadia Comaneciová

MALÁ KOMUNISTKA, KTERÁ SE NIKDY NEUSMÍVALA

Lola Lafon: La Petite communiste qui ne souriait jamais

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme d'aide à la publication F. X. Šalda, a bénéficié de la collaboration de l'Institut français de Prague.

Tato kniha vychází za pomoci programu na podporu publikační činnosti F. X. Šalda Francouzského institutu v Praze.

**INSTITUT
FRANÇAIS**

Prague

translation © Tomáš Havel, 2019

copyright © Editions Actes Sud – Arles 2014. Published by arrangement
with Lester Literary Agency

ISBN 978-80-7511-468-6

ISBN 978-80-7511-469-3 (epub)

ISBN 978-80-7511-470-9 (pdf)

Holčičky odložily pušky. Postupují do moře, noří se do vody, po krku, v podpaží a po zádech jim stéká pot.

Monique Wittigová, *Partyzáanky*

Tenkrát mi to poradili a vždy jsem se tím řídil: nevyprávět stejný příběh stejným způsobem víc než dvěma osobám, protože když potom podaly hlášení Securitate, byla jste vyřízená.

Anonym, Rumunsko, 1980

PŘEDMLUVA

Při psaní *Malé komunistky, která se nikdy neusmívala*, jsem neměla v úmyslu podat historicky věrnou rekonstrukci života Nadii Comaneciové. Popisované události se skutečně odehrály v uvedeném čase a v uvedených místech, ale vše ostatní, prázdná místa v hrdinčině životě i všední historii, jsem se rozhodla vyplnit a přitom zachovat náznaky mnoha dohadů i možných verzí dnes už neexistujícího světa. Korespondence mezi vypravěčkou románů a gymnastkou je smyšlená, má za cíl znovu ozvučit téměř němý film, jímž byla životní dráha Nadii Comaneciové mezi lety 1969 a 1990.

L. L.

První část

Kolik je jí let, ptá se nevěřičně vrchní rozhodčí trenéra. Z číslice čtrnáct ji mrazí v zádech. To, co dívka právě předvedla, naprosto rozmetalo veškerá čísla, slova i obrazy. Jde o cosi z říše nepochopitelného. Nikdo nedokáže zapsat to, co se právě odehrálo. Odhazuje zemskou přitažlivost přes rameno, její útlé tělíčko si dělá prostor v atmosféře, aby se v ní mohlo svinout.

Proč je nikdo neupozornil, že se mají dívat tím směrem, rozčilují se diváci, kteří propásli okamžik, kdy se Nadia C. na deset centimetrů široké kladině vrhá po zádech a ve skoku naslepo za zkříženýma rukama nakopává měsíc, jedni se obracejí na druhé, chápe to někdo, chápete to?

Na elektronické tabuli svítí COMANECI NADIA, ROMANIA, potom její startovní číslo, 73, a tam, kde by měla být známka – nic.

Čeká se. Pobleblé sovětské gymnastky přecházejí sem a tam v prostoru vyhrazeném trenérům a závodnicím, které už odcvičily. Jim je to jasné. Členky rumunského družstva naopak vypadají zoufale, Dorina má sepjaté ruce, Mariana cosi odřikává stále dokola, další křečovitě svírá víčka; Nadia s culíkem nakřivo stojí o kousek dál, na výsledkovou tabuli se ani nepodívá. První, co vidí, je on, Béla, její trenér, jak stojí s rukama vzhůru a zakloněnou hlavou; konečně se ohlíží a objevuje své ohodnocení, příšernou známku – 1,00 – sestavenou ze žároviček zářících do kamer celého světa. Jednička, čárka, nula, nula. V duchu pátrá po možných chybách, kterých se dopustila, snad doskok po saltu vzad mohl být jistější; co mohla zkazit, aby si vysloužila tohle? Béla ji tiskne v náruči, nic si z toho nedělej, podáme protest. Její pozornost přitahuje jeden z rozhodčích, Švéd. Protože vstává. Protože na ni upřeně hledí se slzami v očích. O tom okamžiku se bude vyprávět tolikrát, že si dnes už není jistá, zda ho vůbec prožila, možná ho jen viděla v televizi, možná ho někdo napsal jako scénář pro film.

Obecenstvo je na nohou, strhává se vichřice osmnácti tisíců těl dupajících v pravidelném rytmu, Švéd v tom rámusu otvírá a zavírá ústa, pronáší neslyšitelná slova, Nadie se v mihotavém dešti tisíců blesků znovu objevuje švédský rozhodčí, co to dělá, roztahuje prsty, kamery celého světa snímají ruce švédského rozhodčího napřažené směrem k ní. A tak dívčina napřahuje své ruce k němu, chce potvrzení, je to... desítka? A on pomaličku přikyvuje, přitom dál drží deset prstů před obličejem, přes stovky kamer už dívku nevidí, tancují kolem ní ostatní holky z rumunské reprezentace, ano, miláčku, to jedna, čárka, nula, nula, to je desítka.

Tabule se zvolna otáčí vlevo a zase vpravo, od poroty směrem k divákům, před zraky gymnastek a ukazuje to, co je třeba chápat jako deset. Posunutá desetinná čárka. Anebo spíš čárka, která se umíněně odmítá posunout. Nějaký muž pobíhá od rozhodčích k novinářům, oficiální tričko s nápisem „Olympic games Montreal 1976“ má ztmavlé v podpaží, otírá si čelo. Vrchní rozhodčí mu naznačuje, aby šel blíž, pro hluk není slyšet, něco se porouchalo, slyšíte? Kvůli hvízdotu musí naklonit hlavy až k sobě, co to má znamenat? Celý svět se na to dívá, a to je teprve první den soutěží! Kde je ten chlap od Longines? Technik, který má na starosti výsledkové tabule, se snaží překročit fotografie klečící kolem holčiny, aby se mohl dostat ke stolu rozhodčích, kteří na něj mávají: nefunguje vám to! Ale on představiteli Mezinárodního olympijského výboru, který si ucpává jedno ucho, aby vůbec slyšel, tvrdí: funguje to, na všech ostatních soutěžích to funguje, počítače se nemýlí, to vy jste ho porouchali, prstem ukazuje na sudí, ale všechno je jinak, už si ho nevšímají, ze sudí se stali diváci, pláčou a tleskají útlé holčičce, která se posadila vedle trenéra a k senilnímu stroji, který si bručí pod vousy „jedna, čárka, nula, nula“, se otočila zády.

Je vyhlášená přestávka na poradu. OK. Mělo Rumunsko, nebo někdo z jejich týmu, přístup k počítačům? Nebo užívala nějaké preparáty, které by mohly poškodit systém? Vy jste se snad zbláznil, člověče, co si ještě nevymyslíte, abyste se z toho vyvlékl? Chybu si přehazují jako horký brambor. Olympijský výbor nás na přípravných schůzkách ujistil o tom, že v gymnastice neexistuje známka deset, brání se technici od Longines, které tisk zlomyslně označuje jako „tým jedna, čárka, nula, nula“. Ve 13:40 je vynesena verdikt: databáze se zhroutila následkem zadání neobvykle vysokých známek. Ta holka rozbila počítač.

Mají do zítřka čas, aby systém upravili dítěti na míru. Stiskávají se tlačítka, upravují se programy. Je potřeba přidat jednu číslici. Posunout desetinnou čárku. Jaká je možnost, že se jí to povede ještě jednou? Myslíte, že se „to“ může přihodit i zítra? Já nevím, odpovídá anglický rozhodčí. Já nevím, odpovídá československý rozhodčí. Snaží si představit sestavu na kladině, která by si vysloužila desítku. Nedokážou to. Na olympiádě se zatím v gymnastice nikomu nepodařilo získat desítku. A znovu se jich ptají. Jste si jistí, že jste se nenechali strhnout nadšením publika? Ne, říkají. Soustředili se na to děvče, snažili se odhalit nějakou chybu, ale na nic nepřišli. Ani chybička. Ba co víc – někteří rozhodčí by rádi zašli ještě dál a dali jí jedenáctku! Dvanáctku, doplňuje okamžitě kanadská rozhodčí. Anebo ať vymyslí nějaká nová čísla! Nebo ať se ta čísla zruší.

„Pokud by Comaneciová soupeřila proti čemusi abstraktnímu, nikoli proti ženským soupeřkám, mohla by ještě dostat desítku?“ ptají se Cathy Rigbyové, bývalé gymnastky, která komentuje olympijskou soutěž pro televizi ABC. „Pokud by Nadia udělala to, co dělá, úplně sama, v prázdné místnosti, myslím, že by si pořád zasloužila desítku,“ odpovídá Rigbyová poté, co přemýšlela, jak vymyslet abstrakce ještě abstraktnější, než je dokonalost.

Snaží se událost vymezit a ohraničit. Hned nazítří ráno Olympijský výbor požaduje, aby se Nadia podrobila dalším třem dodatečným antidopingovým kontrolám. Debatuje se. Jsme svědky nástupu nové, dětské generace gymnastek, nebo se jedná jen o přechodný jev? Strhává se geopolitické zemětřesení. Sovětští trenéři dostávají kázání: nesmíme se nechat ponížit Rumunskem, soudruzi, Ludmila nás zachrání! Jenže odpoledne Ludmila končí svá prostrná za vlašného potlesku v postoji tragické sochy a před zraky nepohnutého Rumunska se odchází zhroutit v slzách do trenérovny náruče.

Svolávají se přírodní živly: pluje mořem vzduchu a ticha? Zavrhuje se sport, příliš surový, skoro až vulgární, ve srovnání s tím, co se stalo, škrtají, znovu a znovu se vracejí na začátek: ona nevytváří prostor, ona je prostor, ona nepředává emoci, ona je emoce. Zjeví se – jako anděl, všimněte si té aury kolem ní, záře hysterických blesků –, a povznáší se nad fyzikální zákony, pravidla i jistoty, jako dokonalý, poetický stroj, který zničí všechno.

Komentuje se její sestava: ano, je pravda, že už na olympiádě v Mnichově v roce 1972 jsme mohli vidět jakousi předzvěst Nadii v Olze, jenže nyní nám Nadia servíruje všechny chody najednou! Působ, přesnost, rozsah pohybů, riziko i sílu, aniž co z toho stačíme postřehnout! Říká se, že akrobatickou řadu dokáže zopakovat patnáctkrát za sebou. A ten skelet... Kosti jako z hedvábných vláken. Morfologicky je na vyšší úrovni. Je elastičtější.

Hledají se slova, sestavují se do určitého tvaru, ne, takhle ne, v jiném pořadí, pokusy o načrtnutí obrysů. Malá komunistická víla. Malá komunistická víla, která se nikdy neusmívala. Škrta se slovo „rozkošná“, protože bylo v několika málo dnech použito už mockrát, a přitom je výstižné: bolestně rozkošná, nesnesitelně příliš roztomilá. A protože na ni musíme hledět svýma dospělýma očima, jsme

v pokušení vcítit se do jejího upracovaného dětství, dostat se co nejlíže k té, kterou chrání běloskvoucí trikot, jenž nenese sebemenší stopy potu. „Olympijská Lolita, která neváží ani čtyřicet kilo, čtrnáctiletá školačka s chlapeckým tělem, které se poddá jakémukoli pohybu,“ píší. Každý se chce dotknout jisker kouzelné a vířivé hračky. Vytrhnout se ze svých organismů zanesených hormony pomalosti. Ta holka vzbuzuje touhu, všichni ji chtějí, ach ta touha dotknout se jí, přiblížit se k ní, touha jako utahující se spirála a už je konec, sestava na kladině trvala devadesát vteřin. Je jako epidemie. Překupníci prodávají vstupenky na finále za sto dolarů, původně stály šestnáct, všichni chtějí vidět její akrobatické řady, při nichž trnou, že lehkost jí nedovolí dopadnout zpátky na zem. A když se před salty rozbíhá a lokty si pomáhá k ještě vyšší rychlosti, s absolutně pevným tělem sevřeným v bílém dresu, stává se běžícím mechanismem, který se jako zázrakem vymanil svému pohlaví a unikl do úžasně hladkého, nadřazeného dětství.

Najednou všechno vidíme jinak. Nadia je nový start. Ostatní gymnastky jsou omyly, znetvořený ideál. Nadia přidává váhu rokům, jež ji dělí od těch, kterým se začíná říkat „ostatní“ a které si v okamžiku, kdy dítě vstupuje na soutěžní pódium, nervózně popotahují dresy na zadcích. Zakrýt tkáně, schovat všechno, co se najednou jeví jako přebytečné, nevhodné, dokonce směšné. Najednou se trikoty zdají příliš přiléhavé, výstřihy příliš hluboké, nedokážou zakrýt stažená poprsí mladých žen, která se jim při rozběhu před přeskokem nepostřehnutelně pohybují. To všechno, prsa a boky, vysvětluje odborník v přímém přenosu, zpomaluje obrátky, zatěžuje skoky, kazí čisté linie. Ludmila je „příšerně ženská“. Na titulní straně jednoho deníku vypadá vedle rumunské nymfičky naprosto nepřiměřeně, zatímco Olga, příznějme si upřímně, ta vypadá skoro až trapně. Kamera ji na chvíli podržela v záběru, po vysvěcení rumunské

soupeřky zesinala. Ne, není unavená, je opotřebovaná: je jí dvacet, skoro už jednadvacet – ozývá se smích ostatních novinářů ve studiu –, je prostě stará, trochu moc použitá, že.

Jiní se mračí, chovejme se duchu fair-play. Je to dáma, ano, to nezní špatně, Ludmila je dáma. A Olga, přese všechno taky bývala vílou, ani Nadiu jednou nemine to, co ona prožívá dnes. Vtom obraz strne na drobném obličejíku Rumunky, která si nervózně okusuje palec, komentátor zašepotá: „... má tak malý paleček.“

REPLAY

Zvuk videa vypadá jako přidělaný. Jako by někdo zesílil vrzání žerdí bradel, do nichž s milimetrovou přesností prudce vráží. Obalili je ozvěnou zvuků, aby děsivě a opakovaně zdůrazňovaly její tělo, které se kolem nich obtáčí. Dívka úsilím zatíná rty, ramena se jen nepatrně zachvějí nárazem poté, co se pustila, udělala přemet a znovu se chytila tyče. Na chvíli strne ve stojí na rukou nad vyšší žerdí. Triangl, potom obdélník plynule se přetvářející v rovno-ramenný trojúhelník, následuje písmeno I, přímka ticha, zadržovaný dech, geometrická úloha se chýlí ke konci, Nadia oznamuje seskok, zakulacuje záda, kolena tiskne k bradě, jako bychom při dvojném saltu, které dokážou jen chlapi, sledovali otočky vzdušné víly, vida, co si vypůjčila od mužů a ušetřuje jim výprask, jaký dosud nezažili. Z osmnáctitisícového obecenstva zní ženský křik, šilný řev plný radosti podtrhuje okamžik, kdy se bílé cvičky bez jediného zachvění přilepují k zemi. Kočičí hřbet vykresluje desetinnou čárku a Nadia prsty lechtá oblohu, když zdravý rozhodčí. A zatímco běží vstříc Bělově rozevřené náruči, počítač ukazuje znovu 1,00.

Právě se v trhaném světle poblázněných světlušek blesků točí v piruetách na kladině. Jako by se všem z toho dítěte zastavil dech. Vrhá se do dvojného salta s obratem a jako lusknutím prstů stojí na zemi jako přibitá a všechny vysvo- bozuje, obecenstvo – jak po otočení knoflíku dosud vypnu- tého zvuku – vybuchuje nadšením a úlevou, že nespadla. Všichni spěchají do přenosového sálu, k telefonům, deset, deset, запиšte si to dobře, *she's perfect*, titulak *Newsweeku*, něco takového jsme dosud neviděli, dokonalost JE z toho světa: „Pokud chcete o něčem napsat, že to bylo krásné, a nedostává se vám výrazů, použijte slova *nadiovské*,” píše

jeden quebecký novinář. Rozhodčí se musí Bély zeptat, co že to vlastně Nadia předvedla, nestačili to zaznamenat.

-

V Onești, ve městě v rumunské Moldávii, severovýchodně od Bukurešti, je půlnoc. Na obrazovce běží dítě, výbušná, mechanická figurka spuštěná na devadesát vteřin těmi, kdo ji povzbuzují k tomu, aby porazila krásnou sovětskou baletku, jejíž pohyby ve srovnání s ní vypadají ochable a necudně.

Stefania sklouzla pod jídelní stůl, zakrývá si oči rukama jako ochrannou roletou, babička s Gheorghem ji žádají, ať nechá toho divadla. Televizoru se zmocňuje mocná vlna, obývákem se šíří hluk a rudá Stefania se děsí: co se stalo, Gheorghe, spadla, že je to tak, spadla? Opravdu? Manžel si k ní kleká, něžně jí strhává prsty z očí, bere ji za ruku a zvedá, přitom šeptá: podívej, podívej. Útlé tělo jejich dcerky ve zpomaleném záběru letí zvolna vzduchem jako vymknuté z kloubů, postupně rozložené šílenství skoku, Stefania vzlyká a natahuje ruku k maličké postavičce, která zády ke kameře zdraví tisícíhlavý dav plačících dospělých.

AŽ SPLNÍM ÚKOL

Čeká se na ni. První tisková konference, sál je plný, obsazeno je všech pět set míst, sedí se i na zemi, nezbyvá kousek volného prostoru. Stěny zdobí pěkná látka s vyšívavými květy. Když konečně přichází v teplákové soupravě rumunské reprezentace, s modrými, žlutými a červenými pruhy a komunistickým znakem na prsou, trenér ji zdvihne a v natažených pažích donese až na místo, panenka, kterou Nadia tiskne v náruči, má na sobě tutéž soupravu a vlasy má jako ona sepjaté do dvou culíků červenými stuhami. Nad nimi visí portrét prezidenta Ceaușesca.

Novináři se mohou Nadii ptát na cokoli, oznamuje mile mladá žena se silným rumunským přízvukem. Dospělí, kteří jí sedí u nohou, protože se nedostává židlí, se chovají jako děcka, jako ona, máš ráda čokoládu, Nadio? Řekni pár slov francouzsky, francouzsky! Výborně! Hraješ *Monopoly*, Nadio? Máš už kluka, Nadio? Člověk čeká, kdy si začnou cucat palec, zatímco si všímají jejích, tak roztomilých, ostrých špičáků (mléčných? To ne, už je jí čtrnáct). Ještě jednou, Nadio, ještě jednou, musí napodobovat rozhodčího, který jí ukázal deset prstů, když ji viděl zoufalou před výsledkovou tabulí s jedničkou, čárkou a dvěma nulami. Desítka! *Great!* A co plánuje dál, když už dosáhla dokonalosti? Můžu být ještě lepší, předpovídá vážně s hadrovou panenkou přitisknutou k prsům, zalitá hýčkájícím pohledem svého trenéra, mohutného dobráčiska s knírem. Takže bude muset předsedlat na jiný sport, uzavírají. A Nadio, překvapilo tě, že jsi dostala desítku? Krčí útlými, přímými rameny a rumunsky švitoří: „Vím, že jsem odcvičila dokonale, desítku jsem už dřív dostala, takže nepřekvapilo.“ Snad špatně pochopila otázku? Opakují. Překvapilo tě, že jsi vy-hrá-la? Vrtí hlavou. Je ti líto Olgy a Ludmily? Neochvějně opakuje ne,

ne, není mi jich líto. Zkoušejí to jinak: „Jak jsi včera večer oslavila vítězství?“ Skoro podrážděně se ušklíbne: „Neslavila jsem nic. Věděla jsem, že vyhraju aspoň jednu medaili, takže jsem šla spát.“

„Jaké náradí máš nejraději?“

„Bradla o nestejně výši žerdi, protože na nich můžu dělat cviky, které nikdo jiný nedokáže!“

A... nemohla by se aspoň na chvíli usmát? Vzdychne. Bohužel, zatím ne, jestli totiž po akrobatické řadě na prostých vykročí z vymezené plochy, třeba jen o tři centimetry (zdvihne ruku a ukáže palec, prostředník a ukazovák), tak jí strhnou body. Ano, umí se usmívat, ale až splní úkol. Sál vybuchuje smíchem, následuje potlesk: úkol splněn, moc rozkošné, Slečna Plukovnice! Jeden Angličan tvrdí, že technicky kráčí skutečně ve stopách Olgy K., ale trenér ho okamžitě přerušuje: „My představujeme rumunskou školu, nikoho nekopírujeme.“ Někteří v sále odhadují stupeň jejího dětství. Jak kamennou má tvář, když cvičí, jak je chladnokrevná: jen co se rozzáří známka, oblékne si teplákovou bundu, miniaturní úřednice přes akrobacii! A tuhle ráno jsem ji potkal v olympijské vesničce, šla na lékařskou prohlídku, vůbec nemrkala očima, naprosto bez výrazu. Co nám může říct dál? Má ráda jogurt a nejí ráda chleba. Geniální. Čtyřicetakilový komunistický robot. Určitý půvab má, to se musí nechat, ale je to kovový, efektivní půvab, který má daleko k lyrice Sovětek. Rumunky nejsou ani labuť, ani Čajkovskij, jsou jako štěňata, kterým se předhazují výzvy, které aportují a slouží režimu. S nimi jsme se dostali na půdu geometrie a počtů.

Začíná se litovat předchozích vzorů, například Olgy, která byla na OH v Mnichově tak roztomilá, až to bylo vzrušující, a když spadla, opravdu brečela; a po ní Ludmila, klidná, sovětská *lady*, jež vyhrála, co se dalo. A nyní ohromnou sovětskou tradici vycházející z klasického tance porazí ně-

jaká neznámá satelitní země, jež právě usedla na trůn se specializací na drezúru malých holčiček (smutná epizoda, kdy se krásná Ludmila z jiného století snaží skrýt před reportéry slzy v náruči svého trenéra, zatímco hned vedle se naparuje ten příšerně vyzábělý usmrkánek).

Děcko si před posledními soutěžemi musí odpočinout, novináři vycházejí ze sálu zahrnutí dárky, švestkovou pálenkou a nádhernými transylvánskými látkami, tohle Rumuni umí. Když potkávají kolegy, na které se nedostalo místo v sále, vyprávějí o sinalem přízraku malé holky, o bílém dresu a rukách bílých od magnézia, zmíní se i o obličejí pobledlém únavou. Všichni se vracejí do hotelu doladit článek, který je potřeba v noci odeslat, na tiskovce se toho zrovna moc nedozvěděli. Televizor v obýváku ve spěchu shrnuje vše, co se během dne odehrálo, aby se mohla vysílat událost, jedna jediná: ona. Mladá žena rychle zesiluje zvuk, Nadia zahajuje svá prostrná.

Všichni si uvědomují, že přichází něco úplně jiného. Hopsavý charlestone, na který cvičí, *Yes, Sir, That's My Baby*, nápěv vypůjčený z veselých dob před rokem 1929, *yes, yes, yes*, a naše sedmilhářka rozdává karty, znovu a jinak, zašmodrchává představy o tom, co je možné, *yes, sir*, už ani nepotřebuje ruce, aby se odrazila od země, když se vrhá do vzduchu, vzduch ji sám udrží, *my baby*, a všichni jsou přesvědčení, že ano, *that's my baby baby*, manipuluje a naprosto převrací dětství, malý tuláček z němeého filmu, jehož tvář bychom rádi drželi v dlaních. Kolik je v tom radosti. A lehkosti. Rozptyluje tíseň z bezpečnostních opatření, která upomínají na vraždění z předešlé olympiády v Mnichově, vzetí rukojmích a popravu izraelských sportovců. Ta holčina nás bere za ruku a společně se točíme v bezstarostném víru. Zdraví publikum, které je na nohou, sovětské gymnastky v řadě za svým trenérem opouštějí sál, Béla mává pěstmi, rozjařeně boxuje vzduch, kolem poskakují

děvčátka s kruhy pod očima z nevyspání a s ústy vyprahlými hladem. Dítě se nosí na rukou, a když to bude třeba, všichni si i kleknou před stočtyřiapadesáticentimetrovým elfem, který dává zapomenout na všechny samopaly, které v olympijské vesničce jsou. Zachránila jim Hry nabobtnalé číslu, devět tisíc dvě stě padesát sportovců obklopených třemi tisíci dvě stě třiceti pěti členy doprovodu, sledovaných více než osmi tisíci novináři a šestnácti tisícovkami vojáků, kteří mají za úkol zneškodnit útoky teroristů, Baaderovy Frakce Rudé armády, Carlose, japonských kamikadze, IRA, Palestinců, nebo dokonce snad i quebeckých separatistů.

A tak miliony matek, vytržené z klidu probíhajícími radovánkami, vypínají televizor, jenž od 17. července běžel celé dny, a karpatská víla jim už začíná chybět. Dávají se do snění o tom, že mají doma také takovou holčičku, útlou a bledou, která si dává tolik záležet na tom, co dělá, rozvážnou, moudrou, pracovitou, skromnou a prostou, která vystupuje na stupně vítězů a na pevné, ploché hrudi se jí lesknou ohromné medaile, která čeká na svou známku před kamerami z celého světa poté, co potěšila miliony a miliony televizních diváků, která své vystoupení končí v póze zvěčněné na pohlednici, jež se teď prodává úplně všude, holčičku, která pochází ze zvláštní země, z Rumunska, která je plně oddaná svědomitému životu a které se kupují mašle do vlasů, která je rozkošně hladká a bez zápachu, touží po dcerce uzavřené okolnímu světu, která neví, že pro ni nic nezmůžeme a kterou brzy, moc rychle převálcuje normální, biologický vývoj.

A tak miliony holčiček, vytržené z klidu probíhajícími radovánkami, vypínají televizor, jenž od 17. července běžel celé dny, a karpatská víla jim už začíná chybět, jsou jako zmatené po návratu z dlouhé cesty. Před zrcadlem na chodbě si zkoušejí vítězný pozdrav, rozpaží, narovnají páteř, vy-

pnou hrud', přitom se na kůži pod tričkem objeví brázda po gumičce polyesterových kalhotek. Zasní se, že mají také tak rychlé tělo. Malé holčičky ze západu si u večere přestávají přidávat, odmítají moučník, zabrané do tajného poslání šířit běl, tu úžasnou běl dresu a magnézia a posvátného života Nadii, kdesi tam, ve sněhu, kde určitě nic není.

Než jsem začala psát tuto knihu, zveřejnila jsem žádost o svědectví, a tak dostávám desítky dopisů a ještě víc mailů od fanynek Nadii C. Většinou jde o ženy kolem čtyřicítky, další jsou velmi mladé, takže ji nemohly vidět v přímém přenosu z Montrealu. Ale všechny si pamatují na ten šok. Na úzas, když Nadia C. porouchala počítač. Jak jim zničehonic přestaly chutnat přeslazené cereálie v krabicích s přibalenou hračkou na jedno použití, všechna ta hojnost, nepatřičná v říši heroického odříkání. Na to, jak odhodily sukně, nepraktické pro hraní si na Nadiu C., jejíž bílý dres se stal zrcadlem žalujícím jejich příliš hebký život bez povinností. Protože Nadia C. není jen lehoučká. Je také silná a nelítostná. Nadia C. se nikdy neusmívá, nikdy neděkuje, to dospělí ji úpěnlivě prosí o pohled. Mlčí, odtažitá a soustředěná, obklopená dospělými v teplákových soupravách, zvláštními učitelí tělocviku, kteří jí uctivě gratulují. Pochází ze země, již před televizním přenosem nikdo, ani rodiče, neznal. V pokojíčcích holčiček v létě roku 1976 visí plakát s Nadiou C., kluci si připínáčky na zdi věší Farah Fawcettovou – nabízí jejich pohledům vlahá, opálená stehna, mírně rozevřená pod jantarovým tilkem.

–

Když si s Nadiou C. poprvé telefonuji, upřesňuji, že tenhle příběh nebude nutně přesný, že si vyhrazuji právo vyplnit chvíle ticha. Dohodli jsme se, že jí budu postupně posílat vznikající kapitoly, aby se k nim mohla vyjádřit.

„Milá Nadio,

k vašim otázkám: vaše vztahy s Bélou podrobně rozeberám o něco dál. Chronologie? Mám dojem, že je nutné začít Montrealem, řekla bych i zbavit se ho, protože to zná každý, nebo si na to aspoň pamatuje. Promluvíme si o tom všem za týden, zavolám vám. A tady je pokračování, vlastně spíš vaše začátky!

Mějte se pekně.“

POLE PLNÉ VĚR

Založení experimentální gymnastické školy, kde počty půjdou ruku v ruce s bradly, si vyžádalo tři roky vyplňování formulářů a žádostí. Tři roky schůzek s funkcionáři v Bukurešti, které je potřeba zahrnovat dárky, aby se věci hnuly, americkou whisky, již jeden z Bělových přátel, celník, zabavuje diplomatům, a šunkou z venkova. A teď, když našli místo v městečku Onești, požadavkům Mártý a Bély vyhovuje sotva třicítka holčiček. Vedení gymnastického svazu se nestačí divit a rozčilovat, děvčat, která se touží dostat do téhle školy je dost, tak proč ztrácíme čas, proč vybíráme na základě tak tvrdých zkoušek? A pak „ony“. Pořád a jediné ony. Proč nevezmeme tohohle chlapce, který umí stát na hlavě a vyskočí výš než jeho sestra? Na vysokých místech zavládlo znepokojení. Co to má znamenat, soudruhu, tohle pojetí sportu jen pro děvčata?

Stojí za tím nějaká teorie? Intuice? Někaké zjištění? Nápad se začal rýsovat o rok dřív, když Béla s Mártou objíždějí závody v sousedních zemích a všimají si silných míst i slabin každé gymnastky, jaká hudba a sestava vyvolává ohlas u obecnstva. V SSSR čerpají z repertoáru klasického tance, zatímco v Maďarsku či Bulharsku jsou pohyby dívek rozmáhlejší, silnější, jako skutečné horalky na zdravotní vycházce. Kdyby začaly dřív, stihly by minimálně tři olympiády, zvolá nadšeně Márta. Nejlepším rumunským gymnastkám je kolem dvaceti a většina z nich ztratí o závodění zájem, jakmile se vdají. „Co investicí a kolik času stálo, aby se z nich vychovaly vzorný ženský, co myslí jen na to, jak roztáhnout nohy a postavit se ke sporáku,“ soptí Béla na x-tých závodech, „a nuda je tady jako na podělaným baletu, to mají strach, že se rozcuchají, nebo co? I moje babička umí kotrmelec líp než ony!“ Rozčilený ze změkčilého opa-

trnictví závodnic si s Mártou sedá na lavičku ve vedlejším parku. „To už se radši dívám na tyhle děcka, jak si hrajou!“

Zadýchané děti, neobratně pověšené za ruce na větvi stromu, neuvědomující si hrozbu pádu, drobotina, kvůli které trneme, že každou chvíli spadne. Ale navzdory strachu od ní ne a ne odtrhnout oči. Anebo právě kvůli tomu strachu, že by si mohly něco zlomit. Samozřejmě, že kluci skáčou výš, jsou rychlejší než holky, rádi předvádějí, co dovedou, zatímco holčičky opatrně našlapují a provádějí krůčky, které je někdo naučil. Ovšem odvážný, skákající kluk zůstane pořád jenom klukem. Ale taková holčička. Je lehčí a pružnější, stačí jim jednoduše vštípit kuráž!

–

„Už jste viděl závodit Věru, soudruhu? Věru Čáslavskou?“ ptá se Béla úředníka, který má jeho záležitost na starost a ptá se Bély na důvody, proč chce ve škole jen samé dívky. Samozřejmě! Všichni znají slavnou českou šampionku, i když letos, v roce 1969, mnozí pochybují, zda jí nová československá vláda, po loňském skandálu na olympijských hrách v Mexiku, kde se před kamerami celého světa nashvál otočila zády k sovětské vlajce, dovolí vyjet na závody někam do zahraničí. Takže náš Maďar – to je ten, co se zdá, že má přístup k nevyčerpatelnému skladu zahraničního alkoholu, vzpomíná si úředník – začne na druhém konci drátu křičet: „Tak já ti ve své škole takových Věr udělám tolik, že se nevejdou na pole, že je nestačíš sklízet! Ruku na srdce, soudruhu, ty by sis dokázal představit kluky, s tím cajkem v trikotu, uprostřed mejch krásnejch polí plnejch Věr? A dej mi už pokoj s těma svejma samcema, až přijedu do Bukurešti, tak si spolu připijeme na Věry!“

ZJEVENÍ

Prvního září stojí před čerstvě otevřenou školou dav lidí. Rodiče vybraných děvčat, a také pochybovači, kteří si chtějí prohlédnout to, co Béla s manželkou v Onești právě založili. Béla. Jméno maďarského původu, bezpochyby z Transylvánie. Říká se o něm, že je to bývalý mistr ve vrhu koulí a boxer, hraje také ragby a byl členem národního mužstva v házené. Jenže... co gymnastika? obávají se rodiče. Ale jeho manželka se vyzná v tanci, anatomii a dietetice. Sám Béla se dva roky snažil ovládnout rovnováhu, skončilo to ošklivým pádem, který ukončil jeho schizofrenní představy o lehkosti. Ale sympáťák to je, ten kníratý kolos, co zdvihá holčičky v náruči a hodlá pozdvihnout i rumunskou gymnastiku, jež na několik let usnula, pochybovače plácá po zádech a při zmínce o sovětských mistryních si uplivuje na zem.

Jednomu úředníkovi, který trpí nedostatkem whisky, ovšem má tu moc jediným mávnutím ruky nechat školu zavřít, slíbili úspěchy. Takže nesmí ztrácet čas. Jednadvacet dní Béla s Mártou testují holky. Ty si myslí, že jde o hru, ale ve skutečnosti závodí, aby se zjistilo, jak jsou rychlé. Některé ani ne po týdnu dokážou chodit na rukách, po dvou týdnech udělají most a nohu přitom vykopnou až k měsíci. Když napoprvé opatrně nakračují po deset centimetrů široké kladině, přidrží je za ruku. Koncem třetího týdne má Béla vypsanych jen pět jmen. A u jednoho z nich otazník. Ostatní? Plakaly, když spadly. Chytily se ho a nechtěly se pustit. Jiné se v smíchu hroutí na podlahu uprostřed série kliků, ušklíbají se, když Béla zkouší jejich ohebnost tím, že jim pomaličku zvedá propnutou nohu. Nevyřadil je ani tak

kvůli jejich váhavosti. Spíš za to, že si z ničeho nic nedělají. Začíná se mu rýsovat, co hledá, ale ne a ne to najít.

Dokud se jednou dopoledne neobjeví na dvoře základní školy v Onești. V průběhu let Béla příběh o jejich setkání vypiloval, pokaždé začínal následovně: věděl, jen co ji zahlédl. Mohl by dodat, že jen co ji spatřil, zmizela mu z očí. Tmavovláska, která jednou ve čtvrtek dopoledne předvedla na zídce školního dvora dokonalou hvězdu. Má culíky, opakuje si Béla a snaží se zapamatovat si nějakou podrobnost, podle které by ji poznal, zatímco děti se běží seřadit do dvojstupu, protože zvoní. Jenže culíky mají všechna děvčata, je čtvrť na jedenáct, bledě modré košile mizí v šeru chodby, kdesi mezi nimi i ona.

Otvírá dveře jedné třídy po druhé, omluví se učitelce, že vyrušuje, a zkouší to: „Kdo z vás rád cvičí?“ Občas se přihlásí nějaký hoch. „Kdo umí udělat hvězdu?“ ptá se do úmoru a cítí, jak ho přepadá vyčerpání smísené s rozčilením, protože ji nemůže najít. Děti jsou nadšené z vyrušení zaběhnutého řádu vyučování, spousta z nich se chce tomu pánovi předvést, učitelku dojíká jejich nešikovnost, Béla cítí, že začíná být nepříjemný, a když se o hvězdu pokouší obtloustlá holčička, jde pryč, zbytečná ztráta času. Poslední třída v patře (nebo to o sedm let později novinářům jenom tak říká, že to byla ta poslední? Vidíte, všechno záviselo na tomhle jediném okamžiku!).

Znovu se ptá, kdo umí hvězdu. V zadní lavici se hlásí dvě ruce. Culíky malé tmavovlásky jsou trochu nakřivo, určitě následkem nějaké hry. „No tak se mi předvedte, vy dvě.“ Něco si šuškájí do ucha, potom se podívají na učitelku, že skutečně mají dovoleno porušit školní řád, a vstanou. Vpravo. Vlevo. Tmavovláska se na něj ani nepodívá, tak je zabraná do svého cviku, který za potlesku spolužáků zopakuje. Comaneciová Nadia a Dumitriuová Viorica. Souhlas rodičů podepsán v září 1969. Přijaty jako externí žákyně.

Bélova poznámka ohledně tehdejších gymnastek, které „měly strach, že se rozcuchají“, není, jak by na první pohled mohlo vypadat, misogynní vtíp, je to přesně naopak, tvrdí mi Nadia, když s ní po telefonu rozebírám tuto kapitolu.

„Měly skutečně strach, že nebudou vypadat dost ‚žensky‘, protože tehdejší rozhodčí u žen hodnotili hlavně půvab a upravenost. Pocení, to byla záležitost mužské gymnastiky, ženy neměly vypadat moc sportovně... Bélovi bylo úplně jedno, jak vypadáme, každý týden vyhlašoval tu nejodvážnější a nejrychlejší z nás. Všechny jsme tu medaili chtěly... Oceňoval, jak jsme silné, odvážené, jakou máme výdrž, a nikoli naše účesy! Myslím, že kvůli tomu chtěl pracovat s hodně mladými dívkami, protože neměly čas osvojit si tahle... pravidla.“

Lékař vyšetřuje obě dívky při vstupní prohlídce, mají na sobě jen bílé kalhotky, bosé nohy na studených dlaždicích je zebou, a tak poskakují na místě, napomínají je. Musí rozpažit, aby jim mohli změřit rozpětí paží. Potom jim ukážou, jak se rukama dotknout podlahy. Znovu je přeměřují. Ramena širší než kyčle. Vysvětlují jim, jak se mají zatočit kolem své osy a pak co nejrychleji dojít k bodu vyznačenému v sále, aby se posoudila jejich orientace v prostoru. Prohmatávají je. Když visí na žebřinách, zdvihají jim nohu, dokud nezačnou krčit nos.

Jakmile se trochu přitlačí, jen málokterá z nich vydrží se zaťatým obličejem upírat pohled na neviditelnou linii. Některé pokrčí koleno, aby ulevily příliš protaženému svalu, nebo sebou zavrtí. A ona? Má odvahu, píše si do deníku, to ano, ale jinak nic výjimečného. Nezasténá, když se jí posadí na záda – dává přitom pozor, aby to nebylo vší vahou, je jí teprve sedm let –, v okamžiku, kdy se snaží o rozštěp s břichem přitisknutým k podlaze. Když obíhá tělocvičnu, zatíná pěsti, zastaví hned, jakmile na ni křiknou, ráda plní příkazy, ráda zdraví s trupem prohnutým do luku. Celé týdny dotírá na Mártu: „Paní učitelko, o Vánocích už půjdeme na opravdickou kladinu?“ Nebaví ji učit se pohybovat po čáře namalované křídou na podlaze, ani poté na nizoučké kladině obložené žíněnkami.

Po třech měsících si je předvolávají spolu s rodiči. Nadiina matka si do kabelky přibalila kapesník pro dcerku, doufá, že ceremoniál (formalita? rozhodnutí?) nebude dlouho trvat, je domluvená se dvěma zákaznicemi, kterým má brát míry, blíží se zima a znovu se rozbíhají objednávky na kabáty v „pařížském střihu“, velice oblíbené mezi oneštskými ženami, jež z kapes vytahují složenou stránku vytrženou z jugoslávského módního časopisu.

Děvčata v tělocvičně pochodují se vztyčenými bradami na reprodukovanou hudbu, všechny mají modré trikoty, Nadiin je na její tělíčko příliš volný. Po starostově projevu, v němž si pochvaloval, že ve městě vznikla speciální škola, která bude vychovávat elitu socialistických gymnastek, Márta vyvolává příjmeními patnáct dívek. Podá jim ruku a neúspěšné kandidátky se okamžitě v slzách vrhají do náručí maminek. Pětice vyvolených si radostně vzájemně gratuluje, slunce dopadající oknem tělocvičny jim na křídově bílých stehnech rýsuje prchavou linku.

Pozdě večer konečně usíná (po oslavě Nadia v obýváku předvedla, jak umí chodit na rukou, přičemž skopla lampu), tiskne přitom tvář k dresu zmuchlanému do ranečku na polštáři.

1970

Chtělo by se napsat, že vše se jeví v jasných obrysech, chtělo by se nadšeně sledovat nezpochybnitelnou dráhu kouzelné dívenky. Ale je tu 23. červen 1970 a její první účast na národních závodech.

Nadia nastupuje, osmi a půlletá soška válečnice zdraví rozhodčí a naznačuje, že je připravená.

Cvičí na kladině. Zemskou přitažlivost přeplácí svým smyslem pro rovnováhu. Poslední Mártina slova („Všem jim to ukaž!“) jí v hlavě vytvářejí pásy, které svazují její pohyby. Tolikrát o tom snila. Sál ztichl, při každém obratu je slyšet suché otírání chodidel a vrzání magnézia o dřevo. První vykřiknou holčičky na lavičce, ty, které už docvičily, jako chór v antické tragédii podnítl „Ááááh“ publika ve chvíli, kdy Nadia padá vpravo od kladiny.

S vážnou tváří si pomůže rukama jako při tréninku a vrací se na náradí. Jen co se pokusí o nešťastný skok podruhé, padá znovu, tentokrát na levou stranu. Béla už je u ní – pojd k tátovi, pojd, miláčku – aby pomohl nejmenší holčičce ze školy, která se nikdy neunaví, a po jeho obvyklém „Pro dnešek končíme!“ pokaždé trénuje dál.

Béla o tom bude celých dalších dvacet let nesčíslněkrát vyprávět: pokusila se znovu o ten skok, s rudými tvářemi jako po nějaké smrtelné urážce, jako by chtěla vymazat obraz svého pádu. A padá znovu. Drobounká dívenka se počtvrté škrábe na pro ni příliš vysokou kladinu. Úsměvy a soucit se zaťatým obličejíkem. Rukama máchá do vzduchu, její trup ani nedokáže vyplnit nebesky modrý dres. Ale jaké ticho vyvolala ve venkovské tělocvičně. Jak urputně se upnula k těm několika desetinkám bodu, které dostane, když sestavu dokončí. Z očí jí vyzařuje ještě větší pýcha a zpučnost než na začátku. Teď už skáče přesně a s jistotou.

Smích utichl. Osobně všem z paměti vytrhává a maže to, na co si, zdá se, už sama nepamatuje. Jediné, na co po dokonale provedeném doskoku zapomněla, je pozdravit rozhodčí.

Viorica s Dorinou na lavičce brečí, jsou přesvědčené, že Nadiino neočekávané selhání je bude stát první místo v družstvech. Nadia se mračí a s nikým nemluví. A když některá z jejích spoluzávodnic natáhne ruku směrem k uvolněným culíkům, prudce vstane a jde si počkat na výslednou známku o kus dál. Mizerných 6,20, ale Béla zvedá ruce jako boxer po vítězném zápase. Kdyby Nadia získala čistou šestku, vyhrály by jejich soupeřky z Oradey, ale dvě desetinky rozhodly v jejich prospěch.

Občas Nadia v rohu tělocvičny zkusí, a spíš jí to jde, držet rovnováhu na rukou s rovným trupem a propnutou nohou; na rukou se udrží už od sedmi let. Ale člověk by musel stát přímo vedle ní, aby viděl třesoucí se zápěstí a slyšel ji odpočítávat s hlavou vzhůru nohama, zaťatým hrudníkem a zadržným dechem, aby vydržela o chvíličku déle. V těch prvních několika letech si svědomitě buduje organismus, před použitím si ověřuje spolehlivost kloubů a všech dalších detailů. Když se jí něco vytýká, naslouchá jako technička snažící se napravit výrobní chyby a tváří se natolik vážně, až by si jeden myslel, že ji to nudí.

Když Nadia spadla z kladiny, Márta vykřikla. Ostuda, zesměšnila se přede všemi, podělala se, bála se tak, že to bylo cítit až na tribuně. Mártě ta slova uklouzla v návalu hněvu. Ve vlaku při zpáteční cestě se kajícíně sklonila nad spící Nadiu, rukou jí odhrnula vlasy spadající do očí, bylo horké léto. Dítě sebou ve spánku šklublo, otočilo se a schoulilo se do klubíčka, jako by se o ně otřelo nějaké zvíře.

POHÁR PŘÁTELSTVÍ MLÁDEŽE

Květen 1972

Všech šest dívek z Onești vystupuje na stupně vítězů se stříbrnými medailemi na krku, skončily druhé. Závodnice z Československa, východního Německa nebo Sovětského svazu na společné fotce váží nejméně o dvacet kilo víc než Rumunky, vojačky-orchideje, kterým Béla do vlasů vpletl ohromné červené mašle, pod bleděmodrými trikoty se jim na zádech rýsují řetízky obratlů. Ludmile Turiščevové, mistryni SSSR, je osmnáct let. Sovětský tisk zveřejňuje „polemiku o věku soutěžících“; pod jednou Bělovou fotografií stojí, že „Rumun“ nevěděl, že ostatní závodnice budou do-
rostenky.

Pár dní po návratu si Béla s Mártou volají Nadiu do kanceláře v patře nad tělocvičnou. Béla má občas obavy, jestli není nemocná, její bledost, mlčenlivost a upřený pohled kontrastují s houževnatostí drobounkého těla, které bezustání porcuje obtížné fáze cviku, dokud je zcela nestráví. Anakonda živící se rizikem, jehož nemá nikdy dost.

S Mártou už viděli děvčata, která v plné rychlosti a bez dechu zhltnou všechno, co jim ukážou, a nechají končetiny odříkávat složitosti. A po pár týdnech čekají, až je někdo pohladí po vlasech, pochválí, anebo si po tréninku promluví s jejich rodiči, bezpochyby o vyhlídkách na účast v reprezentaci. Márta ví, že z téhle sentimentální veteše nic nevezde. Bylo by zapotřebí příliš pozornosti, povzbuzování a lichocení, aby z nich člověk dostal to, co chce, příliš času navíc věnovaného takovým „citlivkám“, což je termín, který si tužkou v zápisníku poznamenává před červeně podtr-

žená jména: „citlivá“ jako konečná diagnóza. Nadia nehne brvou, ani když se na ni zvýší hlas. Není slyšet. Není vidět. Když necvičí, jako by ani nebyla.

Děláš pokroky, Nadio. Neupadlas, dvě zlaté medaile, dobrý výsledek, miláčku. Ale. Je to vratké, budeš muset pracovat víc než ostatní.

U večere odstrkuje talíř a žádá matku o dovolení jít si lehnout. Leží na zádech v posteli a slzy stékající na polštář tiše frázují, co si před usnutím šeptá: „Jako parašutista, pa-ra-šu-tis-ta,“ Bělovo vysvětlení, jak má provádět doskoky na kladině, z nichž má pořád strach.

„V prvním roce na internátu mi jednou Márta řekla: ‚Zavři oči, představ si, že máš místo nohou štětce a maluj, nezastavuj se, jedním tahem, ale hlavně se nespleť!‘ Nazítří se s hrozným strachem přiznávám: ‚Paní učitelko, včera se mi zdálo, že jsem spadla.‘ A Márta mě pochválila: ‚Jenom padej, miláčku, odbudeš si to a už o tom nebudeme muset mluvit.‘ Mohla byste to, prosím, nějak zařadit do kapitoly?“

ŘÍJEN 1974

Telefonuje rodičům z Varny, kde se koná mistrovství světa. Nemůže se soutěže zúčastnit, protože je příliš mladá. Do sluchátka si stěžuje úplně na všechno – na cestování, na počasí, na Bélu, na sportovní halu, dokonce i na to, že se jí stýská po mladším bratrovi, přitom když je doma, ani si ho nevšimne. Zavěšuje, slibuje, že půjde spát, aby zítra ráno nezaspala odjezd vlaku.

V listopadu jí bude třináct. Gheorghe se Stefanií občas nevědí, jak se svým dítětem mluvit. Co říct dcerce, která na ně vztekle syčí, že ji „vyřadili ze startovní listiny“, a bere to jako nějakou potupnou chorobu. Na její tréninky moc nechodí. Na závodech byli jednou. Nevědí, že tentýž den dopoledne jeden francouzský novinář, ohromený „vyřazením rumunského družstva ze startovní listiny“, požádal ve Varně Bélu o setkání, jenže nebyl k mání žádný tlumočník, a tak nakonec trenéra nemohl pozvat do vysílání, do televizního pořadu, který uvedl následující větou: „Viděl jsem jednu mladičkou Rumunku, ze které se – pokud všechno půjde tak, jak má – nepochybně stane jedna z největších gymnastek světa.“

„Věděla jste v té době, že jste jedna z nejlepších?“

„Ne... Zaslechla jsem, jak se říkalo, že v družstvu je jedna moc dobrá holka. Ale nevěděla jsem, že jde o mě.“

Když v jednom článku z archívu narážím na historku z pařížské exhibice, vůbec se mi nechce věřit, že by byla pravdivá, v tom příběhu mi úplně všechno připadá jako dodatečně sepsaná legenda: řeč je o neuvěřitelném přehmatu francouzské gymnastické federace, která zve část rumunského národního družstva na prestižní soutěž do Paříže, ovšem když se podle fotokopií pasů zjistí, jak jsou gymnastky z Onești mladičké, odesílají je na jakousi soutěž začínajících dorostenek.

Nadia mi po telefonu potvrzuje každý detail z tehdejší epopoje. Cítím, že je pořád pobavená tím jejich dobrodružstvím a že čeká, že se budu bavit i já. Nedaří se mi scénu popsat s humorem, který by v ní ráda viděla, a tak pár dní po našem rozhovoru Nadie znovu telefonuji a přiznávám, že jsem celá nesvá z příkazu, který dostala od Bély Károlyiho, předvést bez dostatečného rozcvičení nesmírně nebezpečný skok a ohromit tím pařížské publikum.

„Víte, ten skok jsem zbožňovala právě proto, že byl nebezpečný, bývala bych ho dělala pořád. Nemusel mě vůbec do ničeho tlačit.“

„Bez rozcvičení? Bylo to přece ukrutně riskantní!“

„Mně celá ta příhoda spíš potvrzuje to, jak málo se Francie zajímala o Rumunsko. Můžete mi poslat, co jste dnes napsala? Zavolám vám zítra. Děkuji.“

KOLIK JE JÍ VLASTNĚ LET?

Je potřeba uvést, že Francouzi pro ně na letišti Orly nikoho neposlali. Béla s děvčaty už asi hodinu trčí v hale, neumí francouzsky ani anglicky, vůbec nerozumí hlášením. Jediné, co má, je papírek s adresou, a exhibice má brzy začít.

Podle Doriny taxík projíždí ulicemi, které „nevypadají zrovna pařížsky“, a kolem tělocvičny kdesi na předměstí, kde zastavili, je pusto a prázdné. Přijali je mile, nějaká

žena v tmavomodrém kostýmku jim nabízí pomerančový džus a holkám podává talíř plný sušenek, který ohromený Béla odstrkuje. Sušenky sportovkyním? Vedou je do šatny, kde to páchne cigaretovými špačky. Když hosteska vidí, že dívky v bílých trikotech, s culíky sepnutými červenými stuhami jsou připravené, nahne se k Nadie a začne se rozplývat jako před neodolatelným kotětem. V sále se zatím obtloustlé dorostenky pokoušejí o neumělé hvězdy před zraky rozněžnělých rodičů, kteří tleskají mimo rytmus do reprodukované hudby. Béla si musel splést datum i halu, ať mu panebože někdo potvrdí, že se jedná o omyl, o příšerné nedorozumění, křičí na nějakého chlapa v teplákách, ukazuje na Francouzky, tlustá stehna se jim otírají o sebe, když běží jako slepá káčata ke koni napříč, potom ukáže na Nadiu a Dorinu a opakuje: „Tohle jsou opravdoví šampionky.“ Francouz pohladí Nadiu po vlasech: „Ano, ano, jednou z nich budou určitě šampionky... ty culíky jsou ale legrační.“

Mají těsně před vystoupením, ale Béla konečně sehnal tlumočnicka a dozvídá se, že francouzská gymnastická federace je místo předem plánované akce nasměřovala na amatérské závody. Vzteky se mu zatmělo před očima: tohle francouzské ignorantské hlavní město se špinavými ulicemi a obtloustlými dětmi, co ve dvanácti letech nic neumí! Co to je za zemi, kde jeho zázračným veverkám servírují zvlhlé, tovární sušenky na papírovém táčku? Taková neucta!

Koupe se v potu, musel utíkat, aby chytil taxík, nakonec se mu podařilo sehnat i adresu oficiálních závodů a přesvědčit tlumočnicka, aby jela s nimi. Dívky, ty jsou štěstím bez sebe, prožívají úžasný den, pod teplákovými soupravami si nechaly oblečené trikoty.

„Ne, ne, to není soutěž pro děti, tady závodí jen gymnastky na špičkové úrovni.“ Dva strážníci u vchodu do Palais des Sports

je odmítají pustit dovnitř. Tlumočnice je přesvědčuje, ukazuje jim Nadiu: „Je to šampionka!“ Oni se jen chechtají. Béla se zdvořile usměje a děvčatům přikáže, aby byla ve střehu. Popojde a dává se před strážnými do neohrabaného poskakování, jako nachmelený boxer rozhazuje rukama do všech směrů, dívky se příkrčí a už běží do sálu. Béla s ochrankou v patách letí za nimi temnými chodbami a nepřestává povzbuzovat Nadiu před sebou: běž, běž, pořád rovně, Nadia sprintuje, mjíj ohromené hasiče, Dorina hned za ní.

Rozrazí lítačky a za nimi je konečně ohromný, zavlhlý sál, ozývají se spouště a blesky, potlesk a tango: Ludmila právě dokončila prostná.

Nadia si co nejrychleji svléká tepláky, možná na ni přijde brzy řada, musí se rozcvičit. Sotva začala, objevuje se Béla, drží ho člen ochranky, celý rudý na Nadiu křičí, aby začala, Nadia namítá, že není rozcvičená, ale zamračený Béla na ni mává a křičí: „Teď hned!“

Neohlásili ji. Nemá startovní číslo. Neměla čas rozhýbat si klouby. A kam by měla jít? K bradlům? Ke kladině? Ne, to nejde, nějaká gymnastka tam už cvičí. Jediné volné nářadí je kůň napříč.

Nesměle našlapuje po pódiu, rozhodčí a fotografové se k ní točí zády, všichni se soustředí na mladou Němku, která právě zahájila svou sestavu. Před Nadiou, blizoučko, stojí kůň napříč. Mústek zůstal po odrazu předchozí závodnice trochu nakřivo, Nadia nemá nikoho, kdo by jí pomohl ho srovnat. Němka docvičila a zdraví rozhodčí. Nadia mrkne směrem k Bélovi obklopenému policisty. Křičí na ni: „Do toho, miláčku, zvalcuj je! Ukaž jim Cukaharu!“

V hledišti nechápavě zašumí, ozývá se smích: Němka ustoupila o několik kroků, vyvedlo ji z míry dítě, které si stouplо hned vedle ní a zdraví rozhodčí. Nadia se zhluboka nadechuje, ale už se k ní blíží nějaký pořadatel a ukazuje, ať zmizí. Není čas. Musí běžet. Co nejrychleji, naakumulováno